

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnishvo: Turjaški trg št. 2, prillice. — Naročnina: na mesec 4 Din, četrtletno 12 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Stev. 15.

LJUBLJANA, četrtek, 26. julija 1923.

Lelo I.

Sedem milijonov sužnjev.

Narod hoče vlado delavcev in kmetov, a ne vlado pomirjene srbsko-hrvatsko-slovenske buržuazije. Ljudstvo hoče: delavcu tovarno, kmetu zemljo! Naj do končne zmage za oselej zedinil delavce in kmete bratstvo in skupna usoda!

Srbska buržuazija je slavljena pred alternativno: ali se sporazume s Slovinci, Hrvati in Muslimani, ali da proglasi nad njimi zemelno slanje. Izgleda, da režim hoče izvesti zadnje, samo da si zagolovi nadvlado.

To, kar pišejo danes vsi časopisi srbske buržuazije — da so vsi Nesrbi prodiržavni elementi, naj postane zakon. Vsi Nesrbi, a od Srbov komunisti in delavski razred naj poslanoje popolni sužnji srbske buržuazije. Od 12 milijonov prebivalcev Jugoslavije naj bi bilo 7 milijonov ne državljanov 2. in 3. stopnje, kar so bili do sedaj — ampak brezpravni sužnji.

Srbska buržuazija, ki je leta 1918 oropala vseh pravic milijone Črnogorcev, Makedoncev, Madjarov in Nemcev, srbska buržuazija, ki je leta 1921 oropala vseh pravic delavski razred Jugoslavije, hoče vzeti sedaj vse politične in državljanske pravice Slovincem, Hrvatom in Muslimanom.

Režim, ki so ga vršili v svetovni vojni Nemci v zasedenih pokrajinah, naj bi se sedaj proglasil nad nadpolovično večino Jugoslovanov v Jugoslaviji. Predvojna Srbija pa naj bi postala nekakša Velika Britanija, a vse oslalo naj bi bila njena kolonija.

Ali pa ima srbska buržuazija dovolj železja in dovolj kovačev, da skuje suženske verige tolikemu številu sužnjem? Sedem milijonov!

Nima jih in takšen režim, kol je danes, se ne more održati. Sama srbska buržuazija čuti svojo slabost pred 7 miljoni in zato grozi z amputacijo 3 do 4 milijonov, a ostale 3 do 4 upa, da bo mogla držati na verigi. Do amputacije, verjetno, ne bo prišlo, a jugoslovansko delovno ljudstvo mora biti na to pripravljeno, da pravočasno nastopa proti.

Ali hrvaško, slovensko, muslimansko, črnogorsko in makedonsko delovno ljudstvo nima interesa samo na tem, da uživajo njegove pokrajine najširšo avtonomijo, temveč ima tudi svoje razredne, gospodarske, socialne interese.

Mogoče in najverjetneje je, da pride do sporazuma med srbsko, hrvaško, slovensko in muslimansko buržuazijo. Verjetno je, da bo dala srbska buržuazija tudi nekakšno avtonomijo.

Toda sedaj vprašamo one mase, ki so glasovale za Radića in podprene klerikalce. Ali ste se borile samo za to? Ne. Kajti ljudstvo zahteva temeljite socialne izpremembe, ljudstvo hoče stirmoglavljenje kapitalizma, ljudstvo hoče, da se izpolni delavcu tovarno, kmetu zemljo! Ljudstvo hoče delavsko-kmetko vlado, a ne vlado srbsko-hrvatsko-slovenske buržuazije. To so zahteve ljudstva in ljudstvo jih bo tudi doseglo — ne z glasovanjem — ampak z vztrajnim revolucionarnim bojem v znamenju enotne fronte delavcev in kmetov. Usoda Slobodinskega v Bolgariji jasno kaže, da kmetje sami, pa če so še tako množštevini, ne morejo sami, brez pomoči delavcev, zmagati nad meščanstvom. Nasprotno ljudi delavci sami ne morejo zmagati. Ampak oba trpina skupaj delavec v tovarni in delavec na polju, to je kmet — lahko zmagata in si priborita svojo pravico. Tovarnam in mestom naj vlada delavec, zemlji kmet!

Danes se dela hrvaška in slovenska gospoda, hrvaško in slovensko meščanstvo prijazno kmetu. Ali to prijateljstvo ni resnično. Slovenska in hrvaška buržuazija hoče le priti h koritu, pri katerem kraljuje sedaj samo srbska buržuazija, in potem skupaj z njo skubili še bolj delavca in kmeta. Da bi jima pa to uspelo, pa hodila danes okrog kmeta.

Kmetje imete to pred očmi, da vas ne bo goljufal niti hrvaški blok, niti klerikalci!

Sedem milijonov sužnjem, dvignite se! Stresite verige!
Zivela zveza delavca in kmetla!
Zivela delavsko-kmetka vlada balkanske federativne republike!
Dol z zakonom o zaštiti kapitalistične države!

Pogovor z voditeljem italijanskega proletarijata.

KAKO IN ZAKAJ JE ZMAGAL FAŠIZEM. — ALI JE BIL MOGOČE PREPREČITI POHOD REAKCIJE V ITALIJI? — KDO JE BENITO MUSSOLINI? — PROGNOZE O ŽIVLJENJI FAŠIZMA V ITALIJI.

Ko se je vršila v Berlinu konferenca za obnovo Rusije, sem srečal v kuloarh Reichstaga enega voditeljev italijanskega proletarijata. Njegovega imena ne povem, ker so fašisti na njegovo glavo razpisali nagrado. Omenil bom le to, da je bil on leta 1919 in 1920 gospodar položaja v velikem italijanskem industrijskem mestu. Njegovim zahtevam se je pokoravala prefektura policije, nega je imenovala buržuazija »rdeči komandant«.

Danes, naravno, se mora poleg ostalih voditeljev italijanskega proletarijata skrivati enkrat v državi, drugič v inozemstvu. 50 fašistovskih tribunaloval ga je že obložilo veleizdaje. Čeprav mu stalno grozi življenska nevarnost, sloji tudi danes v prvih vrstah revolucionarnega boja proti fašizmu.

To je dvajseti intervju, ki ga dajem o fašizmu, mi je dejal z nasmehom v obrazu. Ves svet se zanima za fašizem. Fašizem ne bi nikdar zmagal, če bi so-

cijalistična stranka Italije po zasedbi tovarni zavzela tudi politično oblast.

Ali socialisti so bili proti temu. Govorili so: ni potrebna revolucija, ko moremo doseči vse mirnim putem. Ko pa je buržuazija videla neodločnost socialistične stranke, je rekla: ker li nočejo revolucije, bom pa jaz organizirala kontrarevolucijo. Tedaj je nastal fašizem.

Fašizem je zmagal: 1. radi nespodobnosti socialistične stranke, t. j. njenih vodilnih inštan; 2. zato, ker je socialistična stranka izgubila kmete, katere so fašisti z orožjem prisilili, da so stopili v fašistovske sindikate in 3. zato, ker so nezavedni nezadovoljneži zapustili socialistično stranko in odšli k fašizmu.

Kol sem vam rekel, se je fašizem pojavil kot aktivna stranka šele po zavzeju tovarni leta 1920. Tedaj je prešel v ofenzivo. Ali tudi tedaj je še bil čas, da se zlomi fašizem z generalnim štrajkom. Fašisti so imeli tedaj od 60 italijanskih provincij le 8. Ali socialisti so proglasili la štrajk šele čez eno leto, ko so imeli fašisti v rokah 48 provincij, a delovstvo samo 12. V takem momentu je generalni štrajk moral propasti.

Zahtevate od mene karakteristično Benito Mussolinija? Mussolini je profesor francoščine. Do oktobra 1914 je bil aktivni član socialistične stranke in urednik »Avanti-j«. V oktobru 1914 je bil izključen, je dejal: »Vi lahko izgrate iz rok člansko karto, ali socializma iz srca nikdar«. Ali v nekaj dnevih je že ustanovil list »Popolo d' Italia«, kjer je pisal najšovinističnejše članke. Do vojne se je zopet hotel vrniti k socializmu. Osnoval je leta 1918 v Milanu prvi fašistovski klub s programom: Potem revolucije k zavzeju tovarni in zemlji — Delavci mu niso sledili, ker so ga spoznali že v vojni. Zato je začel oznanjati nacionalno republiko itd. Socializem je vedno ljubeje napadal. In od nacionalnega boljševeka je postal kapitalistični agent, po svoji zmagi najhuši monarhist. On je tip ambicioznega politika, ki stremi po oblasti. Da bi ga na primer komunisti hoteli proglasiti za diktatorja, bi bil najhuši komunist, ker

on je človek brez značaja, brez programa, brez cilja. Začetek in konec njegove politike je: oblast.

Kaj mislite, kako dolgo se bo držal Mussolini in njegov fašizem v Italiji? — To delikato vprašanje sem slavil. Italijanski sodrug je tudi na to težko vprašanje odgovoril z tesnosijo vojaka, ki prihaja s fronte.

O življenju fašizma so različne prognoze. Mussolini pravi, da bo vladal 50 let, njegovi funkcionarji, da 25 let. — Socialisti, kol Treves in Oddino Morgari prorokujejo njegov padec za šest mesecev. Moje mišljenje je, da se bo držal dve do tri leta.

Opozicija proti fašizmu narašča že vedno bolj. Buržuazija ga tudi ne mara. Ona se boji, da bi Mussolini v svoji veliki ambiciji in politični požrešnosti vrjel kralja in proglasil sebe za Napoleona Italije. Da buržuazija ne nastopa odkrito proti fašizmu, je razlog v tem, da stoji ona med fašizmom in komunizmom, ter da se naravno opredeljuje za fašizem.

Močno opozicijo proti fašizmu predstavlja lakozvani »movimento del soldino« (gibanje grošev), ki ga vodi Katalbrija in Sicilija, ki je vsa profašistovska. Znak tega gibanja je italijanski groš, na katerem se nahaja kraljeva slika.

O aktivni delavski opoziciji sedaj ne more biti govora. Ali vendar se zaznamujejo v zadnjem času v del. gibanju veliki uspehi. Naklada našega lista je dosegla prejšnjo višino. Vsi proletarski borci so ubili, v zaporu ali prognanstvu. Delavski domovi in iskarne požgane.

Tu je italijanski sodrug pričel naš razgovor. Htel je na pol, kamor ga je klicala nova dolžnost. Ker on je aktivni doma in v inozemstvu.

Pri slovesu mi je dejal še te besede: Vedeli morate, da bo ital. fašizem pred svojim padcem izvedel še eno shahoviteže krvoprelje nad delavskim razredom. V tej borbi homo mogoče mi vsi, ki se nahajamo doli, izgubiti glave.

In s pripombo, da izročim pozdrave jugoslovanskemu proletarijatu, je šel osvelit sodrug novim dogodkom in izpremembam nasproti.

Slavko Čihlar za »Borbo«.

Reformisti razkrinkani na delu.

Osnredne društvo kovinarjev in strokovna komisija obsojeni. — Nekoliko gibanja med kovinarji za enotno revolucionarno kovinarsko organizacijo.

V »Glasu Slobode« smo pisali že večkrat o meznem gibanju jeseniških kovinarjev in izražali svoje mnenje, da reformisti v škodo kovinarjev zavlačujejo polek meznih pogajanj.

Kadar mi sodruge pri strokovni komisiji mnenjemo reformiste, se čuhjo uzaljene in doslej so nas pozivali, da naj jim dokažemo, v čem liči njihovi reformizem. Tem ljudem ni težko dokazati reformizma, ali kadar smo jim povedali konkretne slučaje, so nam odgovarjali: ja to je zakrivil Mihevc, lega je kriv Tokan itd., mi pa smo drugačni. Če smo Svetleku, Golmajerju ali kakemu drugemu, ki je še danes sleber strokovne komisije, očitali reformizem na podlagi konkretnih dejanj, so nam odgovarjali: ja, to je bilo takrat, ko je situacija bila taka in taka, danes smo

drugačni, Takega ki malo dela, se tudi ne da prijeti, da je napačno delat, in strokovna komisija od lanske ponesečene akcije v Celju ni bila v nobenem večjem boju, v katerem bi lahko pokazala, kakšna je v dejanjih.

Zadnje mezdno gibanje kovinarjev pa je naše birokrate v strokovni komisiji enkrat pošeno demaskiralo in jih pokazalo pred masami v prvi luči.

V čem liči pravzaprav reformizem naših social-patrigotov in zakaj je reformistična taklika nesreča za proletarsko gibanje?

Reformisti so predvsem ljudje, ki K. Marxove nauke zavijajo, da na podlagi lahkavi zavijanj spravijo proletarijat s poli revolucionarnega razrednega boja na pol kolaboracije (sodelovanja) s kapitalisti. Oni govornje eno, a delajo dru-

go. S frazami slepijo proletarijat, da ga potem lahko izjavajo v korist kapitalistov. Kakor Kristus je danes, tako govorijo reformisti, če danes, če hoče delavstvo večje plače, mora več delati, če bo podlež bolje uspevalo, »o hudi delavstvo bolje plačano, ali naravnost povedano: oni se zavzemajo za konsolidacijo kapitalizma na račun delavstva, ker po njihovem mnenju se mora delavstvo zadovoljiti tudi z manjšimi mezdami, če podjetje ne more uspešno konkurirati.

Po meznem gibanju na lesenakah svojega reformizma ne bodo mogli več zadržati, ker so jih spoznali vsi kovinarji, hudi listi, ki so bili doslej zaslepljeni. Doglejmo jih, kaj so naši reformisti pričeli na lesenakah.

23. maja so stavili zahteve za 40% povišanje minimalnih plač od 1. maja naprej, ker je draginja običajno narasla.

Mesto, da bi se energično pripravljali, da si v boju pridobijo povišanje mezd, so se od KID pustili vleči za nos celih šest tednov, in ta čas so »pomirjavno« vtiljali na gladujoče kovinarje. Če so jih kovinarji vpraševali, zakaj ne zahtevajo pogajanj ali pa točnega odgovora, so kovinarje tolažili: le mirni ostanite. Mi namno nečesar za izgubi, saj zahtevamo povišanje mezd od 1. maja, bomo pa potem skupaj več dobili. Da je to bil le pesek v oči, so nekateri razsodnejši kovinarji sami uvideli, ker za dva meseca nazaj povišali mezde, se podjetnika težko prislili. In čim dalje smo čakali, tem bolj so reformisti iz strokovne komisije »pomirjavno« kovinarje vkljub temu, da je zahtevanih 40% od 1. maja pomenilo minimum kovinarskih zahtev, je Svetek pri pogajanjih, ki so se končala vsilila 12. junija, izdal delavske interese ter predlagal da se z ozirom na težko stanje KID delavstvo zadovolji tudi z enkratnim prispevkom (v obliki 20% doklade na mesečno plačlo) za mesec junij, ter da bo počakalo do avgusta, da se mezde definitivno uredijo.

Tukaj je S. Svetek upošteval težkoče industrijske družbe, ne pa interesov delavstva in prav dobro razumemo, da je lak predlog, ki bi delavcem odvzel povišanje mezd za maj in junij, bilo jako »simpatičen« ravnanje KID. S. Svetek, ki se brani bili reformisti, piše v svojem »Delavcu«, da delavstvo razume, da je treba napraviti podležne zmogljive za konkurenco in misli, da se da to doseči le na ta način, da se delavci zadovoljijo s tem, da ne zahtevajo večjih plač za meseca maj in junij.

Ko je delavstvo videlo lak reformizem v praksi, se je zavedlo in vsililo na bratov za svoj obslanek. Razbili so pogajanja, kateri je vodil Svetek in šli so drugi dan sami brez reformističnih birokratov k ravnanju in ga prislili, da je pristal na 20% povišanje mezd od 1. junija. »Simpatičen« predlog sodi. Sveteka je propadel in lo v korist delavstva, ki je spoznalo, da bi jih predlog S. Sveteka običajno oškodoval.

In lakoj drugi dan so se zakurite peči, katere je ravnatelj uslavil med meznim gibanjem, da je prevaril strokovno komisijo.

S. Svetek je hotel svoj »simpatičen« predlog zagovarjati 22. julija na zaupniški konferenci, ki pa se ni vsilila, ker so kovinarji sami rešili, kar se je rešiti dalo.

Sklenili so pa, da reformističnih birokratov ne bodo več podpirali in da ne bodo obračunavali loko časa, da se uredijo reformisti z neodvisno kovinarsko organizacijo.

Nekateri zahtevajo izvanredni kongres, zavedni kovinarji pa na ta predlog ne morejo pristati, ker na kongresu se lahko spremeni in zamenjajo osebe, kovinarji pa zahtevajo, da se duh in smer v organizaciji spremeni in da se končno preneha z reformistično lakliko, ki je doslej vedno izigrala interese kovinarjev v korist podjetnikov.

Kovinarji Slovenije, pazno zasledujte gibanje vaših sodrugov na lesenakah in podpirajte jih v njihovi borbi proti reformizmu in birokratizmu. Udeležite se vsi konference, dne 5. avgusta v Ljubljani v Delavskem domu.

Zivel revolucionarni kovinarji! Zivela enotna kovinarska organizacija!

noši, filozofije, reda, pravice in miru, ali 28. julija 1914 je pokazala svoje pravo lice, kakor divja beštija, krvoločna zver, slepa od pohlepa po zlatu.

Toda v tem divjem, norem divjanju kulturne krščanske Evrope, ko so blagoslovljavi svečeniki in žreči vseh veroizpovedi morila orožja, izdelana seveda po najmodernejši tehniki, v imenu onega, ki je rekel: »Ne ubijaj!« v času, ko so po cerkvah in pastirskih listih hujšali krščanski duhovniki, onečoščujoč ime onega, ki je rekel: »Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe!«, narod na narod v interesu težkih kapitalističnih bisag; v času, ko so patriarhalni verižniki kovali iz krvi slovočev kmetov in delavcev rdeče cekine — je nastopila še druga svetovna katastrofa: bankrot II. internacionale.

Ni ta katastrofa nastopila nepričakovano. Revolucionarna stranka mednarodnega proletarijata je že davno prej poslala malomeščanska, radikalna, reformistična stranka. V gobcu so se imeli razredni boj, revolucijo, v dejanjih pa so poslali parlamentarni kretelci, ki so delali revolucijo — z glasovnicami, kakor to danes dela mirolovni republikanec Radec z gunjievimi krogljicami. Boj za mandate — to je postal končni cilj strokovnih birokratov in socialističnih advokatov.

Leta 1912 je sklenila socialna demokracija v Bazlu:

»Nemški, španski, angleški, holandski in francoski odposlanci delavskih organizacij izjavljajo, da se bodo zoparševali vsaki vojni napovedi z vsemi sredsli, ki jim stoji na razpolago. Vsi zaslopani narodi prevzamejo obvezo, da bodo po sklepah narodnih in mednarodnih kongresov proti spletkarjem zločinskega vladajočega razreda slopilji in akcijo.«

Toda v okno niso slopili, v mirnem času so gobeždali o revoluciji, 4. avgusta pa so Noskeji v Nemčiji, Vanderfeldi v Belgiji, Sombali v Franciji in Rennerji in Kristlani v Avstriji se odločili za podporo buržuaznega imperijalizma, ker so se zbalj ječ in visile. Toda revolucionarno so slopili v akcijo Rusi in nastopil je v Nemčiji Karl Liebknecht in Roza Luksenburg, ki sta začela boj na nož proti kapitalistični vojni in proti socialpatrijskim lakajem buržuazije. Rusi so zmagovali in dosegli so, da so strogoljavni režim kapitalizma in uslvarili socialistično sovjetsko republiko. Karl Liebknecht in Roza Luksenburg sta pa padla kakor mučenika, svetnika socialističnega prepričanja, zavržno ubila od krvnikov »sodrugov« Noskeja in Eberla. Se se je nekaj časa postrečilo

Noskejem, Eberlom, Tuzarjem in Kristlanom goljufali delavske množice. — Ruski proletarijat je vodil težke boje proti celokupnemu kapitalizmu sveta, moral je doprinositi ogromne žrtve za obrambo svoje socialistične republike. In Noskeji in Kristlani, Koruni in Brnoli so to izrabljali in govorili, glejte kam polje ruska pol, v lakolo in bedo. Ali česi se menjavajo, ruski delavec in kmet sta socialistično republiko rešila in hitro gradila svoje socialistično gospodarstvo, lakole ni več in vedno se večja blagoslanje. Evropa pa, kjer je zmagoval kapitalizem, vsled izdajstva socialpatrijotov, pada vedno nižje, kapital vedno bolj zaslužuje delavce in kmete, večne gospodarske krize, vedno večja nova oboroževanja so znak, da imperijalistični kapitalizem, nesposoben za rešitev vojne krize, drvi v novo krvopreljiva. Delavec, kmet in srednji stan padajo v vedno večjo bedo, breposelnost in draginja raslejo, zaslužek se manjša. In sedaj viti ljudi sleherni delavec, kam ga je pripeljala reformistična politika. Ruski kmet in delavec sta prinesla težke žrtve, ali danes že uživata sadove hih žrtve, prošla sta, svobodna gospodarsko in nacionalno. Evropski kmet in delavec pa gledata v črno bodočnost vedno večje bede in lakole. In danes uvidevajo tudi viti evropski delavci in kmetje in trumoma zapuščajo goljufivo družbo socialpatrijotov in se zbirajo v revolucionarne vrste.

Ne beseda, čim je bil v začetku. Evropski kapitalizem drvi v nove vojne avanture. Naj si pa zapomni, novemu 28. juliju 1914 ne bo sledil novi 4. avgust 1914. Evropski proletarijat je napravil težko devetletno šolo, v kateri se je naučil morskaj, proletarijat ne bo več nasledel socialpatrijskim goljufom — ampak on bo poskrbel, da bo nova vojna končala s propadom kapitalizma in z zmago revolucionarnega socializma.

»KAPITAL« od Karla Marksa, popularna izdaja I. Bertharta, prevlel M. S. Pijade, je v tisku in bo dokončana v začetku septembra. Knjiga se tiska z latinico. Pozivljamo vse sodruge, ki razumejo srbo-hrvatščino, da si to knjigo naroče, ki je življenjska potreba vsakemu sodrugu. Stane za organizirane 30 dinarjev, za druge pa 40 dinarjev. Kdor naroči več skupaj, dobi 20% popusta. Naročnina se že sedaj sprejema, torej sodrugi naročite že sedaj Karl Marksov Kapital. Naslov: M. S. Pijade, novinar, Kosmajška ulica 60. Beograd.

Črni 28. julij 1914.

Obhajamo danes 9. obletnico tega najstrašnejšega dne človeške zgodovine. 28. julij je razkinal celo laž in umazano globoko kapitalistične družbe, kapitalistične, krščanske Evrope. Dosedesle 1914 let krščanske vzgoje, 1914 let pridig o krščanski ljubezni je bilo — klanje, loko barbarsko klanje, klanje z uporabo najbolj rafinirane tehnike,

strupeni plini, dum-dum kroglje, bombardiranje mest iz aeroplanov. Ostrmočena, onečoščena, in krvi se volhajoča, umazana — lako se je pokazala meščanska družba v celi svoni gnusobi. Meščanska družba je pokazala svoje pravo lice 28. julija 1914. Ona hudi navodno v krinki in zakriva svoj strah z bleščecimi koprenami vere, etike, nprav-

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

Avgtur Cesaric:

Moskva z ulice.

Prava slava so prošli in ko sem pristel v Moskvo, je že zopet navzela utroz vsakdanosti.

Vsodržatelj na vsak način v vsikem smislu je besede. Ker lo, kar danes Moskva pomeni za zgodovino in kaj dela ona za človeštvo, je lakšno, da nen vsak danomeni nekaj več od hitrega v ostalih mestih, posame prv da bodoči stotletj. Vendar ne bom opisoval posame, kateri pričano la, nego hočem pokazati Moskvo lakšno, kakršna se ona vidi z ulice v celoti.

Mesto samo je, slatna Dunaj, zaprjeno koncentracijo okrog sredstva. Tam je Pariz, a tu je Kremlj. Tam je okraj Burg Ring, a tukaj, le da na večjo delavo široki bulvarji s tramvajsko progo & in potem, zopet na vzrzo delavov, tam Gostel, a tukaj ploščadi in široki bulvarji s tramvajsko progo D. Prostorno večin od Dunaja, je Moskva videna neprijetno, ali pravno rečeno ona ni vidna lako, kakor Dunaj. Neskladnost med stavljami se vidno lako sreča, kakor so neskladna zgodovinska ozadja, slozi kateri je sila Moskva začenši od starega Kremļa in Kitajščina, in do ogromne radio-ploščadi na Šubovka, ki je lakar da je naka kolektivna le kapelica napram kitajski. Trgovske palače in poslovna s 3000 stanovci, a nekoliko dalje, v predmestju nizke, se lesene luke, kakor v detevni hvali.

Prostorne velikeomestne ploščade hitri in svagasti strdnevevski terzalki ljudstranske uličarji. Vidi se da je mesto staro in se je razvijalo počasi, brez vsakega načeta. Po-

leg lega ga je carizem, s tem, da je prenesel svoj sedež v Petrograd, zapustil, a boljševiki se niso mogli, da namočijo zapuščenost in ga obnovijo tam, kjer je potrebno. Hih sem našel precej porušeni, ali veliko manje, nego se lo navadno govori. Mnogo so se začele se zidati pred revolucijo, ali se ni imel čas, da se dozidajo; tovarne in transport potovarji je važneže. Ne zida se front nikjer. Vsa stanovanja so praznopoljena. V Moskvi je namreč poslednja leta naletelo toliko ljudstva iz province, da je tudi hi, kljub rekvizicij prostorov buržuazni, ki ga je imela preveč, težko dobili stanovanje (H) m na osebo se računati.

Moskva forej ni prazna. To se vidi že na ulicah Moskovske ulice. Kdo zmore z nekolkimi besedami objeti vse življenje, ki se je loko hudo razlilo in teče v stoljne smeri. Revolucija sama po sebi pomeni akcijo, in če je lo res, tedaj je la revolucija bila pripravljena tudi v tem, ker Rusi ludo ulice tudi tedaj, ko ne misli na revolucijo, nego samo radi progulke (sprehoda). Velikih parkov ni, tudi gozdov v okolici ne. Samo široki bulvarji z alejo so. In vi vidite pozno v noč, v mrzavi in zimi, ki je globoko pod tleto, kako sede, ne samo zaljubljeni, nego tudi posamezniki in družbe kake se ni smejati.

Tako je po noči. & po dnevi, kakor da ste odšli na tisoče vodovodnih pip. Kakšno že mora biti potem po tleto. Ker je sedaj, ko je Moskva za pol metra višje mora, ko je na ulicah pol metra debel led in ko sneg tudi in topla in mrzota taz ledi orehajbi sneg, da se strelje ne posteljo, na ulici, kakor da je večji mlajni. Travnjav že več kol hi tleto prodavne, beže na vse strani. Na Teatralnoj ploščadi (teatralnični hraj) nekateri peljejo v krogu, kol da ne marajo zapustiti nego se pa nara in igra v krogu. Avtomobilski kriče, oseba in brzota, a ne, žalost, ne

zamo zaposlenih sovjetskih in parliških delavcov, nego hudi nemanska nova ekonomska politika (snep), buržujska I. In izvoščeki, fakkerji ali kako jih naj v tem slučaju imenuje, sanšička. Sami imajo majhne, kol igrače, samo za dva, z visokim sedežem. In jih je na stolbine in stolbine, tam v vrstah, tam posamezno, posod so pokrile ulice, kakor po tleto, mahu trizo na obredu. Črno se na snegu. Ne moreš čez ulico, da bi se ne moral izogniti. Na njih sedi izvoščeki-sanšičar, v modrem dolgem kmetiskem plašču, z rdečim pasom, s črnim kožuhom, podobem drug na drugega, kakor nara, bradavi vsi, kol apostoli in brez luča, vedno brez luča.

In valji — Barji, davaj, pojdem! Gospod peljamo se li!

In nekaj minut se pelje za tehor. Opazil sem, da lo ni bilo brez uspeha. Ali je lakna po pogodbi, ali pa se se nista pogodila za limovo limono rubljevi. Ali pa je bil človek premanjan od upora svojega spremljevalca-izvoščeka.

— Tak davaj! (Naj pa bodel).

In sami zdiče kol senca po suhem snegu in drobecem, kakor žaganje. In narkotik sem videl lako- faze. Dan se je že nabujal k večeru. Sami disse leno V njih pa se je slišal parček z veselimi, smejučimi lici in se poljubljali. Nikomaj v poljubanje.

O, Rusija, delavstvo je še tvoji vrk, zato te tudi poljublja bodočnost!

Tipične za moskovske ulice so tudi tovornice, sanje, kmetčke, naziv razbiranje, loko dritanje. Cela procesija se jih pelje. Kočniki kol muža — gledajoč je vrste se mi zdj, da se cela Moskva spreminja v veliko detevni (vas). Sami so naložene z vsem nogočim s kruhom, z vrečami moke, navadno pa z mesom. Ogromna volvska slezna, zmazla, da so zgubila burvo in je cudober krvi poljedel. Vlečeno se po ulicah,

obslanjajo; ali morajo ali pa se jim ne mudi. Kaj nih briga, če na meso sedajo vrane in ga kljujejo in razcefravajo! Kočnjak gleda lo in hi z roko ne mahne. Obrnil se in in pljunl. Majhna slika je loko, ki je kol živ dočeka, koliko je se potrebno dela, da se prosvelo h namizju sloji naroda, in da jim naposled ne bo več vsotno ludo lo, čr nim samim ne kljujejo srce fani in caušili.

Tako je sam in izvoščeki in česta in tramvaj, vse lo, se spleta in razpleta; lo so gibačice se stvari. Ali so hudi lakšne, ki stoji.

Izložbe. Z »nepomi« in svobodno trgovino je prošla tudi njihova sezona. To, časur pred lo sezono ni bilo, se je sedaj zopet ponavilo v leh izložbah. Ivdreke s pravljalni imeni. V glavnem sicer prevladujejo Ivdrke: raznih državnih in strokovnih podjetij, sindikat, frashi, kooperacije, buvarščevske, karteli s hudiimi ljudskimi sovjetskimi skrajšavami v nastovu, kol podnja celotnu sovjetskemu sistemu nekaj telegrafsku sloj; revolucija ne mara v besedali gubih časa, ni se spetki k delu.

So pa tudi privatne trgovine, forej hudi izložbe. Gotovo hi bilo bolje, da bi lakšnih Ivdrki in hudi izložb ne bilo. No, dokler so v Berlinu in Parizu, morajo vsi hudi hi. Sami boljševiki, brez evropskega revolucijarstva ne zmogore vsega. V leh izložbah je forej vse, ludi lo, kar si lahko kupa, pa seve ludo lo, kar si zmore samo snepati. Tu se vidno spreminja z naravnimi delakavami, manufakturna z divno svilo, slakčice z virtuozno izdelanimi dvorcji in čokolade. Tu so dragocenovni zares od boljševikov nekakša zrečevne, ki potrebujejo zlato za važneže, naroda hoi potrebne stvari. V glavnem pa v izložbah in loh pa trgovinah prevladuje kruh (svo rublja za ludi) maslo (15 rubljevi) za ribe meso, sadje in — lokoak (15 rubljevi) za 100 kg. (Dahle prib.)

Rudarji v stavki.

10.000 stavkajočih. — V revirjih vlada red in mir. — Straže se še vzdržujejo. Trbovelska računa na pritisk francoske vlade. — Ali je Jugoslavija res francoska kolonija. — Upravičene zahteve rudarjev. Rudarji so dobro pripravljani.

V pelek 20. in v soboto 21. julija so rudarji zapustili delo in stopili v stavko, ker upravičeno smatrajo, da je njihova delavna sila več vredna, kol pa jo ceni Trbovelska družba, ki jih je doslej plačevala s 25 do 36 dinarji na dan. Rudarje je poglavlno v stavko predvsem povzročil predlog Trbovelske družbe, po katerem bi vsi oženjeni s številno družino prejeli manjše mezde kot so jih imeli doslej. Mnogo rudarjev je že v pelek odšlo iz revirjev na svoje domove in na kmeče, kjer si bodo z delom prislužili toliko, da bodo mogli vzdržati do zmag.

Kakor vedno, se stavkajoči hudi lokali vzornu ponošajo. Nikjer se ni pripetil noben incident in poačenje zadržanosti je brezpolobno in celo škodljivo, ker se rudarji upravičeno vprašujejo, če je zadržanost zato v državi, da ščiti Trbovelsko družbo.

Vkljub temu, da je ravnatelj Skubec odklonil upravičene zahteve rudarjev in da je v zasmeh rudarjem ponudil trdnoski povisek mezd in s tem pokazal, da pusti raje poginji 10.000 rudarjev, kot da bi za malenkost zmanjšal profite Trbovelske družbe, se doslej po revirjih še skrbi za vzdrževanje rudnikov in rogov. Premoži pa dobivajo med maso eni, upravičeno ogorčeni rudarji, ki pravijo: Če nas hoče Skubec umiti, naj nas umi, ne sme pa pričakovati, da mu bomo mi držali v redni tove. Če moramo mi propasti, naj propadejo tudi rovi. Če ni škoda 40.000 državljani, tudi ni škoda rogov. Organizacija se je doslej posrežila, da se rovi še vzdržujejo, če ho Skubec še naprej hrdovraten, naj si pripravi posledice sam. Vlada nima moči družbi ukazati, da povsila plače, torej tudi ne sme siliti delavca na delo, če se ga ne plača tako, da mu je zagotoveno pošteno človeško življenje.

Stavka je kompaktna, vodijo jo vse organizacije. Tudi socialisti demokrati so solidarni, o čemur nismo nikdar dvomili. Voditelji se zadržajo sicer precej rezervirano, ali mase stojijo aktivno na braniku za svoje pravice.

Doznali smo, da je Trbovelska družba napisala francoske delničarje, da zahtevajo od francoske vlade, da in-

tervenira v korist Trbovelske družbe. Kaj je ukrenila naša vlada še ni znano, čudimo se je, zakaj ne odredi zahtevane komisije, ki bi z zastopniki delavstva pregledala temno poslovanje družbe in prisilila Trbovelsko družbo, da pošteno plača svoje delavstvo. Ali smo res francoska kolonija, v kateri gospodarijo francoski kapitalisti? Če zdatvni vemo, da je kapitalizem mednarodni, in da je nacionalizem le fraza in krinka za diktažno kapitalizma. Toda, da bi tako brezobzirno in javno kaka narodna vlada predala v eksploatacijo svoje delavstvo, še nismo videli in ne moremo prav verjeti, da bo v tem slučaju centralna vlada zagovarjala inozemsko družbo proti delavstvu.

Pri zadnjih pogajanjih ni nikdo mogel trditi in tudi ni upal trditi, da bi bile zahtevane prehrane: Inž. Suklje je jahal sam na lemi: ja če bomo rudarjem dali lake mezde, bodo potem tudi ostale široke zahtevale iste plače. Prvič ni res, da rudarji zahtevajo večje plače, kot jih že imajo drugi delavci, ker zahtevajo za I. kategorijo (kvalificirani delavci), ki ima najvišje plače, samo 6-10 Din na uro, inčem ko druga kategorija že sedaj plačujejo svoje delavce po 10 in še več dinarjev na uro. In rubinske doklade? Za ženo 15 in za otroka 12 Din dnevno. Ali je to prehrano? Idu lahko preživlja ženo s 15 dinarji? Že te skromne številke so dokaz, da so rudarske zahteve popolnoma upravičene in da je boj rudarskega delavstva boj za goli obstanek.

Vkljub temu, da so rudarske plače nezadostne in da se je bilo težko pripraviti za boj, so rudarji dobro pripravljani, tako da bodo mogli vzdržati. Dosebno še, ker so tudi kmeče solidarni s stavkajočimi in jih bodo podpirali z živih Rudarji so združeni v mogočno enolno fronto, podpirali jih bo ves ostali jugoslovanski proletarijat in zmagati bodo, če ne v šestih tednih, pa pozneje. Rudarji so odločeni, da vztrajajo do konca in so pripravljeni na vse, tudi na najskrajnejše. Med rudarji ni omahljivcev, vsi se zavedajo, da se borijo za svoj obstanek in da morajo zmagati, če nečjejo poginji od gladi.

Lidin.

„Do jeseni bodo“ ...!

Ruski monarhistični banditi so zelo zaupljivi v jesen. Oni jo tako ljubijo, da je jesen poslala njihova balizna, njihova mamba. Vsako leto prokurojejo bi konfrevolucionarni banditi, da bodo jeseni sirmoglavili boljševike v Rusiji in zapostavili stari red, ko je gospoda (rusko) žvela in nič delala. In tako snaveja jesen za jesenio v Vranglovi smilili še vedno upajo. ... In prevaralo jih je že pol jeseni, a sedaj se zopet lažajo, da letošnja jesen pa morajo moči boljševike.

Vrangel zopet ispišira svoje žalostne junake, v Bolgariji delajo Vrangloci na to, da se zaplete Bolgarija v konflikt s sovjetsko Rusijo.

Delavno ljudstvo Balkana mora enolno nastopiti proti Vranglovcem, da se jih izžene iz balkanske dežele med Kanibale in južno Afriko, da jih lahkošnji prebivalci poredjo, ako se nečjejo navaditi dela in pustiti svoje bolne sanje o izgubljenem carskem prestolu.

Poziv vsem podružnicam „Osrednjega društva kovinarjev za Slovenijo“.

Z razpisom na zadnje dogodke mednarodnega gibanja na jesenski, javniku in Dobravi, o peleni katerega prinasamo poročilo na drugem mestu in iz kolegeja je razvidna popolna nezmožnost Osrednjega društva voditi medzno gibanje. Vas pozivamo.

I. Da pozovete centralno upravo, da skliče takoj izvanredni kongres, na katerem se ima likvidirati z dosedanjim položju v medznoj gibanju.

II. Da se ima za ta kongres slaviti prvo leto dnevnega reda: „Ujedinjenje kovinarjev Jugoslavije“, ker je to ena izmed najvažnejših vprašanj za obstanek kovinarskega žetja Jugoslavije.

III. Da odpošlete na poziv „Zveze delavcev in delavk kovinarske industrije in obrti Jugoslavije“ v Ljubljani svoje delegate na konferenco, kalera se bo vsikla v nedeljo, 5. avgusta l. l. v Ljubljani, Delavski dom, Kozja Marxa trg (Turški trg št. 2, na kateri se ima izdelati platforma za sklicanje splošnega kovinarskega kongresa za ujedinjenje.

Sodruzi in sodružice kovinarji! V res samih je težče, kakšno bo naša bodočnost. Ujedinjenje kovinarjev Jugoslavije mora prih, pa če tudi proti volji strokovnih burokratov.

Jesenjski kovinarji.

Sestanek ljubljanskih zaupnikov Neod. Delav. Stranke Jugoslavije je usako sredo ob pol 8. uri zvečer v „Delavskem domu.“

K problemu narodnega vprašanja v Jugoslaviji.

Prinajamto ta članek enega najboljših slovenskih marksističnih teoretikov. S tem odvijamo diskuzijo o nacionalnem vprašanju. Pri tem vprašanju se hočemo držati znanstvene marksistične oblike in gledati na celo lo vprašanje iz najvišjih vidikov, popolnoma objektivno. Zdi se nam pa potrebno za besedni uvod. Pri nas se v meščanskem listu obravnava celo lo vprašanje večinoma iz zgodovinsko-jezikoslovnega stališča ter se vrli glavno okoli vprašanja: so Srbi, Hrvatji, Slovenci in Makedonci štiri plemena enega naroda ali štirje narodi, ki so sicer zelo sorodni, ali vendar štiri različne nacionalne individualitete. To jezikoslovno dialektosno prepuščamo murne duše malomeščanskim profesorjem in politikostrom. Za nas je merodajno, in tega najbolj zagrezen centralist zanika ne more, da se danes čujejo tako Slovenci, kakor Hrvatje, Makedonci in Srbi za posebne narode. Ker v narodnem vprašanju, poleg jezikoslovnih, resnice, kulturnih in zgodovinskih momentov, igra prepričanje odločilno vlogo, je za nas lo prepričanje merodajno. Mi zalo slojmo na stališča, da ima v sedanjih buržuazni, kakor v bodoči socialistični državni skupnosti vsak narod pravico, do svojega lastnega in političnega življenja in razvoja, isto pravico priznavanja in boje v tej smeri podpirati vsako akcijo narodnim manjšinam, ki jih tvorijo pri nas Nemci, Madžari, Slovaki, Rumuni, Italijani, Arabanci itd. Edina pot za rešitev Evrope iz današnje gospodarske krize je čimvečje gospodarsko in kulturno sodružanje evropskih narodov. Čim večja gospodarska in kulturna sodružnost, po vsejšem miru balkanizirane Evrope, ki bo kroščno vodila do združenih kmečkov-delavskih republik Evrope, je edina pot ozdravitelna povojne gospodarske krize. Najbolj akutno pa je in prvi korak k temu cilju tvoriti združeno vzhodne Evrope, ki jo je treba vsaki in angliški imperialistični kapitalizem razbiti v celo šumo državic, ki pa za lastno gospodarsko življenje nespobne in služijo danes le za kolonije in kanakentulter imperialističnim vlesilam zapadnega kapitalizma. To so že uvidele napojske glave buržuaznih narodnih gospodarstev, naj omenimo le Keynesa, Nitsha, Sarda Verda, dosyarska itd. Stara Avstrua je morala zapusti, ker je bila sluzena na profitaarstvo: začela nemške, madžarske in poljske nadvlade nad ostalimi narodi. Antanta pa je z vzajemno mirom razbila gospodarsko enolno ozemlje vzhodne Evrope in je narodnosne boje le še poostila, ker je namesto ene Avstrije shorila deset Avstrijev. In stari vse na imperialistični nadvladi posameznih plemen, in ki so vse skupaj je uraca francoskega ali angliško-laskega imperialističnega kapitalizma. Od Podonavsko-Balkanske zveze kmečkov-delavskih republik, preko Zveze Evropskih kmečkov-delavskih republik k Svetlovi socialistični delavsko-kmečki republiki ure pot ozdravitelna povojne gospodarske krize. Edina pot, ki vodi k gospodarskemu in nacionalnemu osvobodjenju širokih delavskih in kmečkih množic. Da se bodo izkoristevali povojne konjunktore, razni verziki, nacionalizatorji in drugi izkoristčevalci, ki ribarjo v kalnem vodovju današnje krize, temu osvobodnemu zoperstavljati z vsemu močmi, ki žniti razpoložajo, je jasno. Toda volja in voljo in vol delavskih in kmečkih množic, ki im je goj odvisno pol edina pot rešitve iz gospodarskega in nacionalnega suženstva, mora zmagati, ker je množice tvorijo 90% evropskega prebivalstva. Zbrali le množice, jih organizirati in jim kazati pot v tem boju, bolj naša glavna naloga. Kapitalizem je bil sposoben rešiti ne gospodarske krize, ne narodnostnega vprašanja, in Evropa pod kapitalističnim režimom propada vsak dan bolj in bolj. Med tem se pa, kljub napolnštrajemu bonu celokupnega kapitalizma, na vzhodu utrjuje vedno bolj delavsko-kmečki socialistična Rusija. Tudi ostalo Evropo bo rešila le delavsko-kmečka vladavina.

V eni stvari, se ujemamo tolovo vsi iskreno misleči marksisti in sicer: da izhajajo vsa nacionalna vprašanja iz ekonomskih vprašanj „gospodarskih skupin“ in da so vedno vezana na potem države. Brez gospodarskih diferenciacij poednih skupin in izven države si nacionalnih vprašanj ne moremo misliti. Nikdo ne sovraži drugega jezika ali prapadnika drugega jezika samo zato, ker je lo drugi jezik, lemevč šele tedaj kadar tržajo njegovi materialni interesi ali materialni interesi njegove skupine skupaj z interesi drugih oseb ali drugih skupin, pa če se prav on tega česlo tudi ne zaveda.

Iz pravim lokai nalože skupin in ne narodov ali jezikov. Irci in Angličji govorijo isti jezik, Hrvatje in Srbi tudi, Srbi inanci in Crnogorci, Bavarci in Prusi ravno tako, Avstrijci in Prusi (v prejšnjih časih) isto, in vendar se vse le skupine medseboj ravno tako sovražijo, kakor bi bili različni jezični narodi.

Nesprotno pa vidimo, da lakih nacionalnih prepričev ni med grupami različnih jezikov, kadar njihovi gospodarski interesi soglašajo: fevdalna gospoda različnih jezikov v eni in isti

državi živi mirno, vzajemno življenje; poljska šlahta v stari Avstriji je nastopala skupno z nemškimi fevdalci in nemškimi kapitalisti proti vsem ostalim Slovanom; velekapitalisti različnih jezikov in narodov, združeni v industrijskih trustih, so internacionalni itd.

Toda najjasnejši dokaz za to, da je nacionalizem vezan na gospodarske odnose med gospodarskimi skupinami, je dejstvo, da se je razvil najmočnejše ravno v kapitalističnem gospodarstvu in polenciral do blažnosti v imperialistični periodi kapitalizma. In ne samo to: mi tudi vidimo, da je postal nacionalizem v tej periodi skoro izkjučna last posejudočih razredov in da se neposredno razred boji proti njemu. Nacionalizem je torej razredni pojav in samo v razredni družbi je mesto nacionalizma.

Kako ustvarja kapitalizem nacionalizem?

Čim večji profiti, ki je glavni cilj kapitalističnega gospodarstva, ima za predpogoj dva momenta: 1. zavarovanje produkcije proti splošni konkurenci, a 2. ustvarjanje čim širših tržišč. Konkurenca se lahko prepreči z državnimi mejami in carinami ter z okupacijo in monopolizacijo surovin, premoaga, nafte, gozdov, bombaža, volne itd. A nova tržišča se pridobivajo s pomočjo močne armade, ki je potrebna tudi že zato, da se zavarujejo domače državne meje. Kapitalizem mora svoje neulejšljive želje po čim večjem profitu iskati nove izvore surovin in nova tržišča in torej v svojem razvoju prehajati svoje meje proti volji drugih narodov. In da si le nove meje svoje države pajača, mora kralji podjarmljenim narodom in narodnim manjšinam, ki jih je pritegljal v svoje državno območje, gofove pravice in zahtevati njihovo asimilacijo oziroma denacionalizacijo. Tako se poraja irendenta in lo zopet posebno pri onih socialnih slojih, ki stopajo sami neposredno v konkurenco s privilegiranimi gospodarskimi sloji, torej pri trgovcih, zaposlavljenih drugorežičnih uradnikih, advokatih, obrtnikih — skralka pri drugorežičnih buržuaziji in malomeščanstvu, ki potem prenaša v svojem lastnem materialnem interesu irendentske in nacionalistične ideje, t. j. ideje ustvarjanja novih lastnih držav ali priključitve k drugi državi, v kateri vlada istojezična buržuazija, tudi na delavce in kmeče.

Nezmožnost pojave nacionalističnih sporov je v kapitalističnih državah v toliko absolutnejša, v kolikor je za vsako državo potrebna golova ekonomska enota, t. j. gotov teritorialni sistem, kalerega meje se skoro nikoli ne umejajo z mejami ene same narodnosti, t. j. vseh onih ljudi, ki hočejo biti en narod, odnosno živeli v eni taki „gospodarski enoti“.

Iz tega pa izhaja logično, da je potrebno za ureditev nacionalnih vprašanj pred vsem eno: odpraviti profite, t. j. ustvariti socialistični družbini red v proizvodnji in razdeljevanju proizvodov. Od popolnosti socialističnega gospodarskega sistema je odvisen notranji mir med posameznimi narodnostmi. Ta red mora biti lak, da najprej v največji meri zadovolji materialne potrebe mas in potem, da dá tem masam čim največ sredstev v kulturne svrhe.

Toda popolnost socialističnega gospodarskega reda ne odvsi samo od socialističnega sistema v proizvodstvu in razdeljevanju proizvodov, lemevč tudi od ozemlja, na katerem je primenjen (apliciran). Socialistični sistem v proizvodnji in razdeljevanju znači vcelokrat, a vcelokrat se da rentabilno (lo znači, pri manjši uporabi moči doseči največji efekti) izvesti samo na velikem in dobro sistemiziranem ozemlju. Socialistično gospodarstvo v molem je nemogoče ali pa poslaja karikatura socialistizma.

(Dalje prih.)

Sodruzi!

Kovinarska veselica se vrši 12. avgusta 1923 v hotelu „Tivoli“. Vspored in druge podrobnosti se še objavijo.

Odbor.

Internacionalni pregled.

NEMČIJA.

Določati Nemčije se sledejo posušuje; na eni strani se mrzlično pripravljajo na državljansko vojo fašisti, na drugi strani se zbira proletarijat pod zastavo komunistične stranke Nemčije (KPD). Komunistična stranka slavno napreduje. Vsak dan se mudijo za to novi dokazi. Vsak dan se vršile volitve v zvezo kovinarskih delavcev, komunisti so dobili ogromno večino. V Berlinu so dobili komunisti 540.000 glasov, socialisti izdruženi po hamburškem kongresu so dobili le še 220.600 glasov. Od zadnjih volitev so torej samo v Berlinu izgubili nad 300.000 glasov v korist komunistov. Iz drugih krajev nam torej številke še niso znane, a večina je povsod komunistična.

V Breslavi so bili veliki nemiri. Oplemenitih je bilo nad 200. Pri spopadih s policajo je bilo ubitih 5 ljudi, 15 na težko ranjenih.

Za 29. julia kom. stranka odpira delavstvo proti fašistom. Med proletariatom zmogajo vedno bolj ideja skupnega odločnega nastopa proti fašistom.

FRANCIJA.

17. julia je bil izpuščen iz zapora znani francoski komunist Marty, ki je dvignil upor francoskih marinarjev, ko se jih je poslalo proti sovetški Rusiji. Običajen je bil na domačino jekla, kot veleizvajalec. A francosko delovno ljudstvo je svezelzavlačje. Martyja od njegove obojstve sem že 26krat izvolilo za potopnega predstavnika Klubu temu ga je Poincaréova vlada še dalje držala v za-

poru. Končno se je uklonila enoedini volni revolucionarnega francoskega delovnega ljudstva.

Marty je odšel iz zapora naravnost k svoji materi, ki leži na smrtni postelji, in od tam se povrne v Pariz, kjer mu proletarijat pripravlja stopenj sprejem.

BOLGARIJA.

Preganjane »Ruskega rdečega križa«.

Nova bolgarska vlada vedno jasneje kaže svoje fašistovsko, kontrarevolucionarno lice. Pod pritiskom Wranglovijske bande je začela vlada preganjati »Ruski rdeči križ«, aretirala dosega okrog 400 Rusov — bolševikov, ki jih namerava pregnati v Rusijo.

Nova vlada je začela preganjati tudi komunistično stranko, ki organizira odpor delavcev in kmetov proti fašistovski vladi.

V zaporih se nahaja doslej že preko 10 tisoč ljudi. In social-demokrati sedijo v lei vladi meščanske diktature.

POLJSKA.

Na Poljskem sta se uspešno končala stranka lekskih in poljskih delavcev, Komunistična stranka je povodom tega zopet dokazala, da je klub idealnemu stanju stranka mas.

FRANCIJA.

Zadel od možganske kapi je umrl s. Ker, urednik centralnega glasila kom. stranke Francije, »L'Humanité«. Komunistična internacionala izgubila z ním enega najboljših borcev.

Fimnen o fašizmu in socialpatrijotih.

Edo Fimnen, glavni lajnik Amsterdamske internacionale transportnih delavcev, je govoril delavcem v Ljubli ob Lubi takole:

»Buržuazija se drži le tako dolgo demokracije dokler ji to koristi in če more s tem delavstvo uspraviti in goljufati. Ona pa nastopa neobzirno s silo v tem trenutku, ko upa s silo več doseči, nego s takozvano demokracijo. Jaz ponavljam na tem mestu: Mi delavci sovražimo krvopreljatelje! Bili bi pa nori bedaki, če bi v trenutku, ko hočemo nasprotniki proti nam nastopiti z orožjem, se hoteli opirati na demokracijo, le na naše dobro pravo!

V boju, ki ga nismo mi iskali, in pri bojnih sredstvih, ki jih nismo mi uvedli, ki nam jih je pa buržuazija usnila, je dolžnost delavstva — pa če smo tudi stokrat proti krvopreljatelju in če smo tudi hroščak pacifisti — je naša dolžnost, zoperstaviti se nasprotniku z istim orožjem, ki ga uporablja on.

In če vam v vaši češkoslovaški republiki pridigujejo demokracije — socialistični in nesocialistični — da delavstvo lega ne sme, in če bodo ljudi socialpatrijotski časopisi grmeli proti Fimnenu, opozarite jih, da ni ničče v Hamburgu proti temu protestiral in recite jim, da so veliki osli ali popolnoma prokleli hinavci.«

Ali se more reči še več, kakor je rekel Fimnen o socialpatrijotih, Fimnen, lajnik Amsterdamske internacionale.

Dopisi.

VELENE. — Štucinjo sem dobil v roke Bernotovo glasilo »Naprej«, ali pravzaprav, kakor bi se ustavično moralo glasiti, »Najzaj v našem členu iz Velenja. Tukaj se je namreč vrid 1. julija 1923 političen shod socialpatrijotov Duročevalec je bil »sodrug Leskovšek iz Celja. Kvasil je take reči, kakor da je patriote znan. Seveda je odrihal ljudi po neodvisni organizaciji, nkar se oglašam: »S korenino ste se spili, v času volitev v državo zbor na ste agitrali za njeza z vsimi sredstvi. Vi ste listi, ki podpirate vojna posojila iz Bratovskih skladov na račun izmožnih rudarjev.« Leskovšek zavzame: »Kdo je list?« Odgovorim mu, da je g. Valenček Ferdo I. Tardi so, da mi član stranke. Torej se ga zatolpi, ker je njegov greh prišel na dan. Očital sem jim, če ste loka prioleli delavstva, zakaj pa niste podpisali predloga, katerega je uredilo »Zveza rudarskih delavcev«, ki so ga podpisale vse ostale organizacije, samo socialpatrijoti ne. Iz tega se razvidi, da socialpatrijoti ne pa za delavstvo. Potem sem jim dejal: Svi ste vsi enaki. V Nemčiji, ozroma Dohruhu je delavstvo zahtevalo, da poslata proti nim binovale in strojnec socialpatrijota, in Scheidemanna, ki je sta se skupaj rešili monarhu in v prvi zahtubi proletarsko revolucijo. Nato je Leskovšek dejal, da nismo v Nemčiji in da nismo mednarodni, in da smo v Jugoslaviji. Odgovoril sem mu: Če niste mednarodni in ker smo v Jugoslaviji, sam brez pa v Jugoslaviji paveli. Kaj pa Anton Kristan, ki je bil minister kome in rade, ko je bila leta 1921. Težko zadržati in rudarska stavka, ko je prišel v Trbovlje in deati: kakor ne dela, ni ne je

To je veljalo bolj zani, kakor za delavce, ker države, posebno rudarji in železnikarji najo naporne službe. On bi bil lahal lahko pomagal doseči večje plače. Ali ni se hotel zameti kapitalistom, ker bi drugače ne bil dones banke in s tem delavci pri tbovčevski družbi. Nato se oglašil Znoj, občinski odbornik, in mi je predbaloval ljubljanske občanske volitve. Odgovoril sem mu: Glede, kaj so napravili občinski odbornik v Ljubliani in kaj pri nas v Velenju. V Ljubliani je obdavečno, kar poseduje kapitalist, in mestni uslužbenec so dobili človeka dostojno plačo, katere vsaj nekotlo odgovarja sedajni dragini. Pri nas pa, kjer imate obično v rokah socialpatrijoti, ste naložili ljudem na vno, zavo in meso idl, da plačujemo s tem delavci in sploh ubogo ljudstvo. Vprašal sem g. Leskovška, kako more vsa stranka brez naročnine in brezplačno pošilati list »Naprej«. Patrijotski odrihnik Pevec je tudi prečital neki list, ki ga je baie nekdo ovesil v čakalnici na zid proti Valenčku. Nato je vprašal nekdo, koliko imate članov in izjavil se je Pevec tako, da nisem znal ali jih je 20 ali 30, ker ne plačujemo. — Nato je začel g. Leskovšek čitati patrijotiska pravila, da se je zmaliz iz mučnega položaja, ker ni vedel več, kaj odgovoriti. Zapušili smo dvorano, razen pelih, šestih, vslevši govornika, ki so še ostali v dvorani. — Članokraj »Napreja« povem, da ni niti besne in da je lahalo v Velenju, da iz tega, da se ni upal podpisati pod svoj članek. Delavci, ki ste bili na shodu navzoči, berite članek »Napreja« in »Glas Svobode« in razsodili boste, kie je resnica in kie je laž. »Naprejev« članek se ni upal podpisati, ker ni pisal resnice. Jaz pa se podpisam, ker je resnica.

Kovač Filip, strojevodja, Velenje.

TRBOVLJE. Izlet na Bled. Trbovelska mladina je v nedeljo, 15. t. m. poletela na Bled. Ze v soboto so v lepem številu prišli Trbovelčani na jesenice, kie jih je na kolozdvoru pozdravil s. Smolej, jeseniške sodruge, kie se jih okliše. Impozanten spored trbovelskih in jeseniških proletarcev se je vil v Delavski Dom pod zvoki kovinarske godbe, kie je korakala na čelo v Veleavskem Domu se je vršil zvečer komerz. S. Smolej je pozdravil navzoče v imenu jeseniških proletarskih korporacij, za ním je izročil pozdrave mlad sodrug v imenu revolucionarjev in rudarske mladine Slovencev. Na komerzu sta se odlikovala jeseniški pevsko društvo in kovinarski orkester. Deklamacija s. Škerla iz Trboveli je bila vabno pozdravljena. Drugi dan so se izletniki podali peš in zopet z godbo na čelo proti Bledu. Močno je donela proletarska pesem pa »rudarskem« Bledu. Sviral je tudi ljubljanski zbor z jesenic. Proletarci se je vili z jeseniški sodrugi vsi zlet izborim pripravili, ki ostane gočovo vsem udeležencem v neizbrisnem spominu. Manjkala je samo še zagorska »Vesna«, kie pa je nastopala vsil nedeljo v Kisovcu pri Zaporju zopet s popolnim uspehom. — Zvela jeseniška mladina! Zvela jeseniški sodrug!

Lilija. Dne 5. avgusta ob 10. uri dopoldne se bo vršil v goslini Cirar ustanovni občni zbor »Zveze delavcev in delavk tekstilne industrije in obrti za Slovanijo« v sedelnem v Ljubli. S tem je storjen zopet en lep korak tekstilnega razrednega zavednega delavstva na strokovnem polju. Ta korak je velike važnosti. S tem se delavstvo ohrane raznih delavskih »strgocev«, kie znajo lako spretno govoriti — a samo govoriti. Tekstilnemu delavstvu v celj. Sloveniji pa priporočamo, da je že čas, da poženejo enkrat za vselej iz naše srednje liste lažsocialiste, kie so že zdavnaj doirali svojo voljo. Razkrinkali so se že vsepovsod in razkrinkavajo se dan na dan. Treba je, da storimo enkrat ljudi mi red v naši stroki. Zato pozivljamo vse tekstilne delavce širom Slovenije, kie so organizirani v »Zvezi delavcev in delavk tekstilne industrije in obrti za Slovanijo«.

Naj živi zavednost, delo in požrtovalnost v strokovnih organizacijah.

Tiskovni sklad.

Sedel Jakob, Ljubljana 1 Din; Schmid Franc, St. Jernej 10 Din; Alojz Grubar, St. Jernej 5 Din; Franc Grubar, St. Jernej 5 Din; Čučnik Franc, St. Jernej 5 Din; Schmalz Ovide, Ljubljana 1 Din; Kusold Alojz, Ljubljana 10 Din; Majerl Janez, Ljubljana 3 Din; Zupančič Alojz, Ljubljana 3 Din; Štrbar Ivan, Ljubljana 26 Din; Vilijam Ivan, Ljubljana 5 Din; Majerl Stane, Ljubljana 3 Din; Perčič Franc, Ljubljana 2 Din; Slaninok Ludovik, Velike Lašče 4 Din; Pokovec Josip, Ljubljana 6 Din; Haurdman Peter, Ljubljana 1 Din; Svetelj Peter, Kaniž 10 Din; Verjenc Jakob, Kaniž 50 Din; Panjter Janez, Kaniž 2 Din; Ubi, Kaniž 1 Din; Neimenovani, Kaniž 2 Din; Zebale Janez, Kaniž 50 Din; Neimenovani, Kaniž 2 Din; Neimenovani, Kaniž 2 Din; Kuhar John, Kaniž 3 Din; Zahreznik Jakob, Kaniž 10 Din; Kleinsur, Kaniž 1 Din; Rems Franc, Kaniž 1 Din; Avgust Miha, Kaniž 1 Din; Drugovc Ivan, Kaniž 50 Din; Križar Fran, Kaniž 1 Din; Klimenta Franc 5 Din; Dolžnik Ivan, Kaniž 5 Din; Kavčič Aleksander 5 Din; Meščič Karl, Kaniž 20 Din; Neimenovani, Kaniž 10 Din; Neimenovani, Kaniž 1 Din; Mežek Anton, Kaniž 2 Din; Zmohar Ivan, Ljubljana 2 Din; Graizer Jan, Ljubljana 5 Din; Jurec Džurd, Vilenka 5 Din. Skupno 115 — Din. — Irtaz v radnji št. 4. 4.500.50 Din. Vsega skupaj 5000.50 Din.

LISTNICA UREDNIŠTVA. Dravograd, J. Z. Dopis, ki ste ga poslali smo preleteli. Vendar, žal, ga ne bo moglo prihiti. Predlož. Mogoče pozneje kdaj. Gradiva, aktualnega in preprobleznega pa je toliko, da ga ne moremo odložati. Pišite kratke članke in dopine. Pozdravi!

Pošiljate naročnino!

SODRUGI! Širite »Glas Svobode«, kie je delavski list. Zbirajte za njegov listovni sklad, pošiljajte redno naročnino. Nabirajte mu novih naročnikov. »Glas Svobode« bi moral biti v hiši vsakega zavednega proletarca. Ali nam treba to vedno ponavljati? Ali sami ne sprevidite, da je proletarski list moč in orožje Vaše?

Naročniki »GLAS SVOBODE«

ki dolgujejo naročnino še za mesec junij in julij, imajo na naslovu rdeč znak in priloženo položnico. Naročniki pa, kie so dolžni za mesec julij, imajo pa moder znak in tudi priloženo položnico. Kdor pa ima plačano do 1. avgusta t. l. ima črn znak in položnico.

Tislum ljubljanskim naročnikom, kie hodijo samo plačevali, nismo priložili položnice. Ustavili pa smo z današnjo številko list vsem otim sodrugom, kie so dobili po pošli položnice izpisane, a so vseeno »pozabili« poslali dolžni znesek in obnovili naročnino.

Sodruge, kie dolgujejo naročnino, pozivljamo, da naj vlnje že enkrat načelo: List stane denar, zalo ne bom dovoljal naročnine. Treba se enkrat z vsjo resnostjo zavedali, da je dolžan vsak zaveden proletarec podpirati proletarski list.

Upravništvo in uredništvo »Glas Svobode«.

V vednost!

Zgodilo se je, da iz nekaterih krajev Jugoslavije boje pošla ni hotela sprejeti denarne pošiljave na naše položnice, češ, da niso veljavne za vso Jugoslavijo in so dolžni naročniki bli primorani poslati denar po nakaznici.

Opozorjamo, da so položnice poštno-branilnega urada v Ljubliani veljavne za vse kraje Jugoslavije in se morajo sprejemati denarne pošiljave po položnicah »Glas Svobode«.

Pozor! Dolžnim naročnikom, kie so dobili izpisane položnice po prošli in še do danes niso uleglihi poravnali naročnine, se z današnjo številko uslavi list.

Iprav. in ured. »Glas Svobode«.

»Delavsko glasbeno društvo« v Ljubliani

Prilredi v nedeljo 29. julija 1923 svoji prvi izlet v Vevče. Pevci in goslie se zbirajo v svojem lokalu, Ahaclieva cesta 10 ter se snidejo pri vs. Petru z gosli, kie se zbirajo v »Delavskem Domu«. Odhod iz Ljubliane ob 2. uri popoldan. Sodrugi iz Novega Vodmala, Zelene jame, Sella in Most počakajo pred žrebčarom na Selu. Prihod v Vevče ob pol 4. uri popoldan, kie se snidejo z veljavno in zalškimi sodrugi v goslini g. Plevnika. Odhod iz Vevče ob 8. uri zvečer. V slučaju slabega vremena se izlet preloži na 19. avgusta. — Delavci, udeležite se tega izleta polnoštevilno.

Lasnik in izdajatelj Konzorcij.

Odgovorni urednik Anton Šušteršič.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubliani.

Mimogrede.

Iz česa sestoji »NARODNI SOCIJALIZEM«?

Ela Rud. Jugoslovanska hranilnica in posojilnica. Elza Glavinova fondacija. Trgovska banka. Elza liano mlečno malo. Ljubljanska kreditna banka. Elza pomagata za rast las. Pomenila zavod za premož. (V trestni Trbovelski premožkopna družba.) Elza prava sredstva lepote.

LABORSKA BANKA. Telo sem bral na zadnji strani »NOVE PRAVDE«, številka 28 in 29. od 12. in 19. julija 1923. Natančne analize nsem našel, ah je iz tega razvidno, da so vse zgoraj navedene snovi v ostalih približno enako zastopane. Prišel sem do prepričanja, da je to popolnoma pristo »NA IVI RODNI SOCIJALIZEM«. Priporočamo kot najboljšo pramet za zavarovanje mu.

Tonetož Jože.

Le parlijo dete sette bandiere.

V zadnjem času dela gotovo beograjsko časopisje naravnost pogromsko razpoloženo proti nerberskemu prebivalstvu Jugoslavije. To »nacionalno« delovanje prisravnica Šturma tvraga kako je ravno to Prusče postalo inkarnat srbske nacionalne ideje podpira v Sloveniji predvsem glasilo narodno napredne stranke (ki je momentano v službah gospe Radkovič, kakor »Madchen fur alles« in Kamena-tovičeve radikalno-fašistovske Banco Adriatico, ki verno čuva od Urala do Triglava polne kase para. Ker je »Slovenski Narod« služi že pod večimi zastavami, bo pač sedaj ob obletnici 28. julia 1914 dobro spomnili to gospodo, kie v zvezi z znanim preporočiljem slovenskega ljudstva, prečastilim gospodom Janezom Koloman loti kopja za bojuška carja, na par deslet. Cilj-tano la dejstva iz Šušteršičeve brošure »Moj odgovor«.

15. januarja 1909 je v delžnem zboru kranjskem izjavil zastopnik narodno napredne stranke: »... vsej avstrijski javnosti bodi povedano, da narodno napredna stranka smatra zlelega za blazno vsakega Slovenca, kie išče bodočnost našega naroda kjerkoli drugje, kakor v PRAVICNI Avstriji. .... a povi nosi samo le dobri patrijoti in Nje-ga Veličanstva najljubnejša ... opozicija...«

28. julia 1914. Do celi Ljubliani so se razvile velikanske avstrijske patrijotične demonstracije iz vseh krajev prebivalstva, ne glede na politično naziranje. Od dvorca je korakala množica pred mesno hišo, kie je v raz balkona nagovoril mesni lupan, dokazujoč pravilnost svoje napovedi.

Narodno patrijotsko ogorčenje je razumljivo, ker navedena dejstva kažejo, da imajo pri Narodu pač dobro prakso v raznih patrijotičnih ogorčenjih. To ludi dobro ve Dahič, kie se nadeja dobi patrijote in je zato tudi vzel v službo — Marka Galuharja, bivšega največjega habzburškega patrijota, to v Sloveniji se mota zavedočili z »Slovenskim Narodom«.